

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมสรรพากร ได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม(Value Added Tax : VAT) มาจัดเก็บแทนที่ภาษีการค้า นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 เนื่องจากภาษีการค้ามีข้อเสียมาก อาทิเช่น มีอัตราภาษีหลายอัตรา (21 อัตรา ตั้งแต่ร้อยละ 0.1 ถึงร้อยละ 50) และมีกรณียกเว้นมากมาย ซึ่งทำให้เกิดข้อโต้แย้งกันมากกว่าสินค้าแต่ละชนิดที่ผลิตออกมานั้น ควรเสียภาษีในอัตราใดหรืออยู่ในช้อยกเว้นไหน และมีภาระภาษีซ้ำซ้อน เพราะมีการเก็บภาษีทุกขั้นตอนการผลิต การประกาศใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจึงเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีทางอ้อม(indirect tax) ครั้งสำคัญ และจากผลของการศึกษา เรื่องการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้บังคับในประเทศไทยโดยกระทรวงการคลัง¹ พบว่าภาษีมูลค่าเพิ่มสามารถแก้ปัญหาสำคัญของระบบภาษีการค้าได้ ดังนี้

1. ภาษีมูลค่าเพิ่มขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของภาษีในมูลค่าของสินค้าหรือค่าบริการ เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการจัดเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในทุกขั้นตอนการจำหน่ายและการให้บริการ มูลค่าของสินค้าหรือบริการในส่วนของเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วจะได้รับการขจัดออกไปโดยกลไกในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม และยังสามารถขจัดปัญหาการบิดเบือนการจัดรูปองค์กรของผู้ผลิตได้อีกด้วย

2. ภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดเก็บโดยใช้อัตราเดียวสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการใดๆ จึงทำให้ขจัดปัญหาการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรที่เกิดจากความแตกต่างของอัตราภาษีการค้า และไม่ต้องมีปัญหาในการตีความ ดังเช่นที่เคยเป็นในระบบภาษีการค้า

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการลงทุน เพราะมุ่งจัดเก็บจากการบริโภคสินค้าหรือให้บริการ โดยผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่มคือผู้บริโภคคนสุดท้าย (The ultimate consumer) สำหรับผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม หากได้ลงทุนในทรัพย์สินต่างๆ ในการดำเนินกิจการ

---

¹สุเทพ พงษ์พิทักษ์. "ปัญหาการบริหารจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม: ศึกษาเฉพาะกรณีการโอนภาษีมูลค่าเพิ่ม." (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น.3-4 อ้างถึงรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีของกระทรวงการคลัง, เรื่อง การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้บังคับในประเทศไทย, (โรเนียว), (พฤศจิกายน 2531), หน้า 15.

สามารถนำภาษีมูลค่าเพิ่มที่ชำระไปแล้วนั้นมาเครดิตภาษีหรือขอคืนภาษีในการคำนวณเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้ เป็นผลให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มทุกรายนั้นได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากการลงทุน มีความเสมอภาคกันทุกราย ไม่ต้องอาศัยการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ประกอบกับการที่ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บโดยไม่ซ้ำซ้อน จึงทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กหรือรายย่อยที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถผลิตสินค้าที่เป็นส่วนประกอบของสินค้าอื่นๆได้ เนื่องจากรายจ่ายของขั้นตอนการผลิตสินค้าก่อนหน้านั้น สามารถเครดิตภาษีหรือขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ทั้งหมด จึงก่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน (specialization) เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

4. ภาษีมูลค่าเพิ่มไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก สำหรับสินค้าที่ส่งออกโดยกำหนดให้คำนวณการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราศูนย์ (ร้อยละ 0) เป็นผลให้ไม่มีภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าที่ส่งออก จึงทำให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่เป็นผู้ส่งออก (exporter) มีสิทธิได้รับคืนภาษีมูลค่าเพิ่มตามจำนวนที่ได้จ่ายไปในขั้นตอนต่างๆได้ทั้งหมด และส่งผลต่อราคาสินค้าที่ส่งออกคือไม่มีภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม(อัตราศูนย์) ราคาสินค้าจึงถูกลง ทำให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยที่รัฐไม่ต้องจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ส่งออก เหมือนที่เคยเป็นมาในระบบภาษีการค้า

5. ภาษีมูลค่าเพิ่มให้ความสำคัญต่อระบบเอกสาร โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการฯ ต้องขอหลักฐานคือใบกำกับภาษี² (tax invoice) และจัดเก็บไว้เพื่อพิสูจน์จำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ตนได้จ่ายให้แก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเหมือนกัน ทำให้การหลีกเลี่ยงภาษีโดยการหลบยอดรายได้ ทำได้ลำบากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการเสียภาษีเนื่องจาก จะมีการควบคุมกันเองในระหว่างผู้เสียภาษีที่เป็นผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภายหลังที่ประเทศไทยได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ได้เพียงหนึ่งปี ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการไม่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้น โดยมีรูปแบบของการไม่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มคือการใช้ใบกำกับภาษีปลอมมาขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในขณะนั้นเป็นข่าวที่รับรู้กันทั่วไป และก่อให้เกิดความเสียหายมหาศาล ผู้ประกอบการจดทะเบียน³ บางรายที่อาศัยช่องโหว่ของการบริหารการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร โดยการยื่นแบบฯ ภพ.30⁴ จำนวนภาษีแล้วมีภาษีซื้อมากกว่าภาษี

²ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข

³ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ หมายถึง ผู้ประกอบการฯที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.01) เป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม (ดูตัวอย่าง ภ.พ.01 ได้ที่ ภาคผนวก ง)

⁴ดูตัวอย่างได้ที่ภาคผนวก ค

ขายหรือเรียกว่าเครดิตภาษี⁵ แล้วขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งตามหลักการของการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม นั้น หากเดือนภาษีใดมีเครดิตภาษีอันเกิดจากภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย หรือเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนฯที่เป็นผู้ส่งออกซึ่งเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราศูนย์ สามารถขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มตามจำนวนที่มีเครดิตภาษีในเดือนภาษีนั้นได้ ซึ่งในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2535 - พ.ศ.2536 นั้น ภาษีมูลค่าเพิ่มยังคงถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่มาก ประกอบกับการที่เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรมีเจตนาดี มุ่งให้บริการแก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ ด้วยการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มเร็ว โดยเฉพาะผู้ส่งออก แต่ผลกลับไปเป็นในทางตรงกันข้าม ปรากฏว่ามีการอ้างตัวหรือแอบอ้างเป็นผู้ส่งออก แล้วทำการยื่นแบบฯภ.พ.30 เพื่อขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ.2539 ได้มีการปราบปรามการทุจริตการไม่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างจริงจัง

อีกปัญหาหนึ่งในการบริหารจัดการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม นอกจากการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ไม่สุจริตโดยการใช้ใบกำกับภาษีปลอมนั้น ซึ่งได้ทุเลาปัญหาไปบ้างแล้วเป็นบางส่วน จากการดำเนินมาตรการต่างๆ แต่อีกปัญหาหนึ่งซึ่งยังคงปรากฏให้เห็นคือการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยวิธีการหนึ่งของการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม ก็คือการไม่ออกใบกำกับภาษีเมื่อมีการขายสินค้าหรือให้บริการ เพราะใบกำกับภาษีถือเป็นเอกสารหลักฐานสำคัญที่จะแสดงถึงยอดรายได้ที่แท้จริง มีผลต่อการเสียภาษีของผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ เนื่องจากว่ารายละเอียดในใบกำกับภาษีจะแสดงให้เห็นจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มและจำนวนยอดขาย ที่จะต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้ จะเห็นได้ว่าใบกำกับภาษีถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบและควบคุมผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ ให้มีการเสียภาษีให้ถูกต้อง

ดังที่ได้กล่าวมา ใบกำกับภาษีถือเป็นเอกสารหลักฐานสำคัญ สามารถที่จะควบคุมและติดตามให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯเสียภาษีถูกต้อง หรืออาจกล่าวได้ว่าใบกำกับภาษีถือเป็นเครื่องมือที่จะป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ โดยแนวทางหนึ่งของการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการจดทะเบียนฯโดยที่ประชาชนทั่วไป สามารถมีส่วนร่วมได้ด้วย โดยวิธีการหนึ่งนั้นก็คือ ให้ประชาชนทั่วไปขอใบกำกับภาษีทุกครั้งเมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการ จะผลให้ใบกำกับภาษีมีความสำคัญในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม กลายมาเป็นสิ่งจูงใจ ให้ผู้ประกอบการฯนอกกระบวนอยากจะมาเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากผู้ประกอบการฯนอกกระบวนจะเล็งเห็นแล้วว่า หากยังคงอยู่นอกกระบวนต่อไปไม่สามารถออกใบกำกับภาษีได้เพื่อขายสินค้าหรือให้บริการหากมีการร้องขอใบกำกับภาษี ดังนั้น กรมสรรพากร ในฐานะที่เป็นหน่วยงานราชการ มี

⁵ดูตัวอย่างการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้ที่ภาคผนวก ข ข้อ 1.7 การออกใบกำกับภาษีและคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

หน้าที่จัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงได้รณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปขอใบกำกับภาษีทุกครั้งเมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการ จากผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ขายสินค้าหรือให้บริการ ประกอบกับการที่รัฐบาลมีนโยบายให้กรมสรรพากรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดเก็บภาษีจึงเป็นที่มาของ โครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล

โครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล⁶ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ออกใบกำกับภาษีและเสียภาษีให้ถูกต้อง รวมถึงการรณรงค์ให้ผู้ประกอบการที่อยู่นอกระบบให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยจะมีการจับรางวัลใบกำกับภาษี เริ่มจับรางวัลครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546 และได้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรับทราบข่าวการจับรางวัลใบกำกับภาษีและมี ส่วนร่วม โดยวิธีการขอใบกำกับภาษีเมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการจากผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ขายสินค้าหรือรับบริการแล้วเขียนชื่อที่อยู่ด้านหลังใบกำกับภาษี ส่งมาทางไปรษณีย์ที่ ตู้ป.ณ.345 สามเสนใน กรุงเทพฯ 10400 สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมและการประกาศผลการจับรางวัล ใบกำกับภาษีที่เว็บไซต์ของกรมสรรพากร โดยมีการจับรางวัลและเงินรางวัล พอสรุปได้ดังนี้

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2546 มีการจับรางวัลทั้งสิ้นรวม 11 ครั้ง รวม 121 รางวัล เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 3,300,000 บาท จับรางวัลทุกสัปดาห์ ๆ รายละเอียดของเงินรางวัลเป็นดังนี้

รางวัลที่ 1 เงินสด 200,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
รางวัลที่ 2 เงินสด 10,000 บาท จำนวน 10 รางวัล

ตารางที่ 1.1

จำนวนเงินรางวัลทั้งหมด ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2546

เดือน	รางวัลที่ 1	รางวัลที่ 2	รวม (บาท)
พ.ค. - ก.ค.	2,200,000	1,100,000	3,300,000
รวม	2,200,000	1,100,000	3,300,000

ที่มา: จากการคำนวณในแต่ละครั้งของการออกรางวัล

⁶ ดูรายละเอียดได้ที่ ภาคผนวก จ

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2546 - เดือนกันยายน พ.ศ.2549 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจับรางวัลและเพิ่มเงินรางวัลและจำนวนรางวัลจากเดิม มีการจับรางวัลทั้งสิ้นรวม 76 ครั้ง รวม 4,180 รางวัล เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 89,700,000 บาทโดยการจับรางวัลทุกสัปดาห์ที่ 2 และ 4 ของเดือน รายละเอียดของเงินรางวัลเป็นดังนี้

รางวัลที่ 1 เงินสด 500,000 บาท จำนวน 1 รางวัล

รางวัลที่ 2 เงินสด 50,000 บาท จำนวน 4 รางวัล

รางวัลที่ 3 เงินสด 10,000 บาท จำนวน 50 รางวัล

ตารางที่ 1.2

จำนวนเงินรางวัลทั้งหมด ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2546 – เดือนกันยายน พ.ศ.2549

ปี พ.ศ.	รางวัลที่ 1	รางวัลที่ 2	รางวัลที่ 3	รวม (บาท)
2546	9,400,000	4,200,000	5,000,000	18,600,000
2547	12,000,000	4,800,000	12,000,000	28,800,000
2548	12,000,000	4,800,000	12,000,000	28,800,000
2549	900,000	3,600,000	9,000,000	13,500,000
รวม	34,300,000	17,400,000	38,000,000	89,700,000

ที่มา: จากการคำนวณในแต่ละครั้งของการออกรางวัล

กรมสรรพากร จะประชาสัมพันธ์โครงการใบกำกับภาษี ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น แผ่นพับ ไปรษณีย์ อีเล็กทรอนิกส์ ผ่านเว็บไซต์ต่างๆและตู้ ATM ของธนาคาร และจัดทำป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ส่งใบกำกับภาษีมาชิงรางวัล เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 19,541,680 บาท แบ่งเป็นงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ สำหรับปี พ.ศ.2546 ถึง ปี พ.ศ.2547 เป็นจำนวนเงิน 8,700,000 บาท และสำหรับปี พ.ศ.2548 เป็นจำนวนเงิน 10,841,680 บาท ซึ่งมีรายละเอียดการใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อการโฆษณา ผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 1.3

งบประมาณการประชาสัมพันธ์ของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล
ระหว่างปี พ.ศ.2546- พ.ศ.2547

ประเภทสื่อ		จำนวนเงิน(บาท)
1.	โทรทัศน์	
	-จัดทำสปอตโฆษณา	200,000
	-ซื้อเวลาออกอากาศสปอตโฆษณา	4,000,000
	-ซื้อเวลาออกตามรายการสนทนา วาไรตี้	200,000
2.	วิทยุ	
	-จัดทำสปอตวิทยุและออกอากาศ	1,000,000
3.	จัดทำโปสเตอร์	300,000
4.	จัดทำแผ่นพับ	1,000,000
5.	ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่	2,000,000
	รวมเป็นจำนวนเงิน	8,700,000

ที่มา : สำนักงานเลขานุการ กรมสรรพากร

ตารางที่ 1.4

งบประมาณการประชาสัมพันธ์ของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล
ของปี พ.ศ.2548

ประเภทสื่อ		จำนวนเงิน (บาท)
1.	โทรทัศน์ - ออกอากาศทางไอทีวี	6,400,000
2.	วิทยุ - ออกอากาศทางคลื่นวิทยุ	4,441,680
	รวมเป็นจำนวนเงิน	10,841,680

ที่มา : สำนักงานเลขานุการ กรมสรรพากร

โครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล ได้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ รณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปขอใบกำกับภาษีทุกครั้งเมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เป็นส่วนหนึ่งในการกำกับและติดตามให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ เสียภาษีให้ถูกต้อง และถือเป็นสิทธิของผู้บริโภคที่จะสามารถร้องขอใบกำกับภาษีได้ และให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ ตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องออกใบกำกับภาษีทันทีพร้อมส่งมอบเมื่อมีการขายสินค้าหรือให้บริการ หรือหากมีการร้องขอจากผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ หากทั้งสองฝ่ายช่วยกันปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการออกใบกำกับภาษี ก็จะช่วยให้ระบบการเสียภาษีมีกลไกควบคุมอย่างมีระบบ และส่งผลให้ผู้ประกอบการนอกระบบ มาเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

โครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล ได้สร้างแรงจูงใจในการขอใบกำกับภาษีโดยมีเงินรางวัลเป็นเงินสดมูลค่าสูงสุดถึง 500,000 บาท โดยให้ประชาชนทั่วไปขอใบกำกับภาษีเมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการ จากผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ แล้วส่งมาชิงรางวัลทางไปรษณีย์ หรือเรียกอีกวิธีว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าของใบกำกับภาษี โดยมีเงินรางวัลเป็นแรงจูงใจ

หากกล่าวถึงเรื่องของใบกำกับภาษีกับตัวสินค้าหรือบริการนั้นๆ สองสิ่งนี้หากมองในสถานะของประชาชนทั่วไปก็คือผู้บริโภคนั้นๆ เป็นผู้รับภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ภาระดังกล่าวนี้ทุกคนยินดีจ่ายเพราะต้องการสินค้าหรือบริการนั้น เมื่อพิจารณาถึงใบกำกับภาษีแล้วจึงดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ยื่นนอกเหนือความต้องการ อาจจะถูกมองข้ามความสำคัญไปหรือมองเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา เพราะจุดมุ่งหมายหลักของผู้บริโภคอยู่ที่ตัวสินค้าหรือบริการหากไม่ได้อยู่ที่ใบกำกับภาษี

ในชีวิตประจำวันเราจะสังเกตเห็นได้ว่า เมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการ และได้ชำระเงินแล้ว ร้านค้าบางแห่งออกใบกำกับภาษีให้ทันทีโดยไม่ต้องร้องขอ แต่บางแห่งไม่ออกใบกำกับภาษีให้ และเมื่อเราร้องขอใบกำกับภาษี ผู้ขายสินค้าหรือให้บริการรายนั้นจะออกใบกำกับภาษีให้แต่ต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นอีก อันส่งผลให้ราคาสินค้าหรือบริการนั้นๆ เพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าความต้องการใบกำกับภาษีหากจะต้องแลกกับการที่ต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นนั้น จึงคาดการณ์ว่าผู้ซื้อสินค้าหรือบริการรายนั้น อาจจะปฏิเสธใบกำกับภาษีเพื่อไม่ต้องเสียเงินเพิ่มขึ้นอีก

หน้าที่ของผู้ขายสินค้าหรือให้บริการ เมื่อได้รับชำระเงินแล้วจะต้องออกใบกำกับภาษีให้ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการนั้นทันที แม้จะมีการร้องขอหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเราจะสังเกตเห็นได้จากตัวเราได้ไปซื้อของตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ เช่น เซ็นทรัล เดอะมอลล์ โรบินสัน เป็นต้น และดีเซลคานัลโตร์ต่างๆ เช่น เทสโก้โลตัส บิ๊กซี คาร์ฟูร์ เป็นต้น รวมไปถึงร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น

ก็ตาม เมื่อได้ชำระเงินแล้วพนักงานเก็บเงินจะส่งมอบใบกำกับภาษีให้ทันที โดยมีต้องร้องขอแต่อย่างใด

จะสังเกตได้ว่าร้านค้าทั่วไป หรือร้านค้าที่มีเจ้าของเป็นผู้ดำเนินการเอง หากชำระเงินค่าสินค้าหรือรับบริการแล้วจะไม่ออกใบกำกับภาษีให้ หรือจะออกใบกำกับภาษีให้ แต่ต้องจ่ายเงินเพิ่มอีก และในบางครั้งหากยังไม่ได้ชำระเงิน เป็นเพียงแต่สอบถามราคาสินค้าหรือบริการนั้นๆ ผู้ขายรายดังกล่าว จะถามว่าต้องการใบกำกับภาษีหรือไม่ ถ้าต้องการจะเป็นอีกราคาหนึ่ง ถ้าไม่ต้องการเป็นอีกราคาหนึ่ง หากไม่ต้องการจะเป็นราคาที่ถูกลงกว่าต้องการใบกำกับภาษี พฤติกรรมของผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในรูปแบบนี้ ยังคงมีอยู่ให้เห็นทั่วไปในปัจจุบัน

จึงมีประเด็นคำถามเกิดขึ้นว่า การที่โครงการใบกำกับภาษีมีรางวัลให้ประชาชนทั่วไป เมื่อซื้อสินค้าหรือรับบริการแล้วขอใบกำกับภาษีแล้วนำมาส่งเพื่อชิงรางวัล ใบกำกับภาษีที่ส่งเป็นใบกำกับภาษีที่ได้มาโดยไม่ต้องขอซึ่งผู้ขายสินค้าหรือให้บริการรายนั้นส่งมอบให้ทันที เช่นเป็นใบกำกับภาษีที่ได้จากห้างสรรพสินค้าหรือดีสเคาน์ดรี หรือเป็นใบกำกับภาษีที่เกิดจากการขอ และหากต้องเสียเงินเพิ่มขึ้นเพื่อต้องการใบกำกับภาษี ประชาชนทั่วไปจะมีพฤติกรรมอย่างไร ในการส่งใบกำกับภาษีมาชิงรางวัล

ดังนั้น จึงควรจะมีการศึกษาว่า การรณรงค์ของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัลมีผลกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปขอใบกำกับภาษีเมื่อผู้ขายสินค้าหรือให้บริการไม่ออกใบกำกับภาษีให้หรือไม่ และมีผลให้ผู้ประกอบการนอกระบบ มาเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการขอใบกำกับภาษี และความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มีต่อใบกำกับภาษี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล ที่มีต่อการสร้างแรงจูงใจในการขอใบกำกับภาษีของประชาชนทั่วไปและต่อจำนวนผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.3 การดำเนินการวิจัยและขอบเขตการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัลนั้น จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ประชาชนทั่วไป เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อใบกำกับภาษี และการตอบสนองต่อโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ใช้วิธีการออกแบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นจะคัดเลือกจากประชากรวัยทำงาน (อายุประมาณ 18 - 60 ปี) ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้นำผลจากการเก็บรวบรวมนำมาศึกษาวิเคราะห์และประเมินประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล

2. ผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัลว่าผลต่อจำนวนผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด เป็นการวิจัยจากเอกสาร (documentary research) โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลของนิติบุคคลจดทะเบียนจัดตั้ง สิ้นสภาพและคงอยู่ ทั่วประเทศ ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนรายผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั่วประเทศ ของกรมสรรพากร เพื่อที่จะได้ข้อมูลจำนวนผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม แล้วนำมาการศึกษาวิเคราะห์ และประเมินประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประสิทธิผลของโครงการใบกำกับภาษีมีรางวัลที่มีต่อประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมและความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มีต่อใบกำกับภาษี
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำข้อมูลจากการวิจัยไปประกอบเพื่อหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษี หรือรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องครั้งต่อไป

1.5 คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ โดยบุคคลนั้น ให้ความความร่วมมือถึง บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล

ผู้ประกอบการจดทะเบียน หมายความว่า ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว เป็นผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการนอกระบบ หมายความว่า ผู้ประกอบการนอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภ.พ.01 หมายถึง แบบคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

แบบภ.พ.30 หมายถึง แบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม ในการคำนวณเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยยื่นแบบฯ เพื่อเสียภาษีไม่เกินวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

ภาษีขาย หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ ได้เรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ เมื่อมีการขายสินค้าหรือรับค่าบริการ

ภาษีซื้อ หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนฯ ได้จ่ายให้กับผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการที่เป็นผู้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อซื้อสินค้าหรือชำระค่าบริการเพื่อใช้ในการประกอบกิจการของตน ภาษีซื้อที่จะนำมาหักได้นี้คลุมไปถึงภาษีซื้อของสินค้าประเภททุนด้วย(เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆที่ซื้อมาใช้ในการผลิตหรือให้บริการ)

เครดิตภาษี หมายความว่า ในการคำนวณเพื่อเสียภาษี หากมีภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย (ไม่ต้องชำระภาษี จะถือเป็นเครดิตหรือขอคืนภาษีก็ได้)

เดือนภาษี หมายความว่า เดือนตามปีปฏิทิน

ห้างสรรพสินค้า (department store) หมายถึง ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่รวมของสินค้าทุกชนิดเพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าทุกระดับแบบครบวงจร มีการบริหารงานที่ซับซ้อน มีพนักงานจำนวนมาก สถานที่มักตั้งอยู่ในเขตชุมชน เช่น เซ็นทรัล เดอะมอลล์ โรบินสัน ตั้งฮั่วเส็ง เป็นต้น

ดิสคานต์โตร์ (discount store) หรือ ซูเปอร์เซ็นเตอร์ (super center) / ไฮเปอร์มาร์เก็ต (hyper market) ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เน้นสินค้าราคาถูก ซึ่งพัฒนามาจากซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้า โดยมีพื้นที่ขาย 10,000 – 20,000 ตารางเมตร เน้นการบริหารภายใต้ต้นทุนที่ต่ำที่สุดเพื่อจำหน่ายสินค้าราคาประหยัด เช่น เทสโก้โลตัส บิ๊กซี คาร์ฟูร์ แมคโคร